

WPŁYW REFORM WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ NA SYTUACJĘ DOCHODOWĄ PRODUCENTÓW ZIEMNIAKÓW SKROBIOWYCH

Agnieszka Ginter, Halina Kałuża, Iwona Soczewka
Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Abstrakt. Mechanizmy działające w ramach Wspólnej Polityki Rolnej mają wpływ na sytuację dochodową ludności prowadzącej gospodarstwa rolne. Polityka ta ciągle podlega zmianom, które w sposób bezpośredni wpływają na sektor rolny, w tym na sytuację dochodową producentów ziemniaków skrobiowych. Celem pracy jest ukazanie wpływu reform WPR na sektor skrobi ziemniaczanej na przykładzie badań, które dotyczyły 10 gospodarstw rolnych. Badania mają również wymiar makroekonomiczny, uzyskane informacje dotyczą znaczenia tzw. „płatności związanej” dla gospodarstw rolnych z Polsce. W 2012 roku nastąpiły niekorzystne zmiany WPR, które w sposób znaczący wpłynęły na spadek opłacalność produkcji ziemniaków skrobiowych.

Słowa kluczowe: Wspólna Polityka Rolna, produkcja ziemniaków skrobiowych, sytuacja dochodowa, opłacalność, Polska

WSTĘP

Wspólna Polityka Rolna była jedną z pierwszych zaplanowanych i realizowanych polityk Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej. Przyczyniła się ona do stworzenia wspólnego rynku produktów rolnych. Głównym celem WPR było i jest nadal wspieranie poprawy warunków życia ludności wiejskiej oraz zapewnienia odpowiedniego poziomu żywienia mieszkańcom miast [Traktatów... 1957].

Po ośmiu latach członkostwa i korzystania ze wsparcia unijnego można bez wątplenia stwierdzić, że miało ono korzystny wpływ na funkcjonowanie polskiego rolnictwa

i przemysłu spożywczego. Znaczne środki przeznaczone na to wsparcie poprawiły sytuację gospodarstw rolnych [Chmurzyńska 2012].

Mechanizmy działające w ramach WPR zapewniają polskim producentom rolnym wsparcie finansowe, które wpływa korzystnie na ich sytuację dochodową [Ginter i in. 2012].

Reformy Wspólnej Polityki Rolnej (WPR) są prowadzone w Unii Europejskiej od wielu lat. Zwłaszcza, kiedy zbliża się kolejna perspektywa finansowa, Komisja Europejska przygotowuje nowe rozwiązania, w których z jednej strony odnosi się do aktualnych celów UE, z drugiej zaś analizuje możliwości finansowania proponowanych zadań [Biernat-Jarka 2012]. Zmiany te odnoszą się również m.in. do rynku skrobi ziemniaczanej. W podsumowaniu przeglądu Wspólnej Polityki Rolnej (*Health-Check*), opracowanym przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi [www.mrirw.gov.pl, dostęp: 20.12.2012], są informacje dotyczące zmian w płatnościach obejmujących tzw. małe sektory Unii Europejskiej. Zalicza się do nich rynki: suszu paszowego, lnu, konopi uprawianych na włókno oraz rynek skrobi ziemniaczanej, będący przedmiotem artykułu. Zmiana dotyczy wskazania ostatniego roku wypłacania płatności związanej z produkcją ziemniaków skrobiowych, a mianowicie 2012 roku. Po tym czasie będzie przysługiwać tylko płatność niezwiązana do skrobi.

Podstawowym celem poznawczym niniejszej pracy jest ukazanie wpływu wyżej opisanych zmian WPR na kształtowanie się sytuacji dochodowej producentów ziemniaków skrobiowych na przykładzie 10 gospodarstw rolnych, zajmujących się produkcją ziemniaków skrobiowych. Problematyka rynku skrobi jest obszarem badań autorek od kilku lat, szczególnie od momentu akcesji Polski do struktur unijnych. Dane empiryczne, uzyskane w drodze wywiadów bezpośrednich z właścicielami gospodarstw rolnych, stanowią kontynuację rozpoczętej analizy i oceny sytuacji dochodowej tej grupy producentów rolnych z 2004 roku. Badaniem objęto grupę 10 gospodarstw rolnych, położonych w dwóch powiatach województwa mazowieckiego, a mianowicie w powiecie siedleckim i sokołowskim. Do analizy wzięto pod uwagę dwa lata kampanii ziemniaczanych. Jest to ostatni rok, gdy rolnicy otrzymywali tzw. płatność związaną, czyli 2011/2012, oraz rok 2012/2013 gdy wspomniana wyżej płatność została zniesiona. W artykule ukazano również znaczenie „płatności związanej z produkcją” dla producentów omawianego surowca na obszarze całej Polski. Dane uzyskano z Agencji Rynku Rolnego i dotyczyły one lat 2004-2012.

ORGANIZACJA WSPÓLNEJ POLITYKI ROLNEJ – ZMIANY W SEKTORZE SKROBI ZIEMNIACZANEJ

Wspólna Polityka Rolna (WPR) uzyskała preferencje wśród polityk proponowanych przez Europejską Wspólnotę Gospodarczą (EWG). Dla zapewnienia rolnikom lepszych warunków produkcji, państwa EWG wprowadziły system subsydiowania produkcji rolnej. Szczególnie Francuzi, posiadający największe w EWG uprawy rolne, zabiegali o długofalowe zabezpieczenie interesów własnych producentów rolnych [Łastawski 2008]. Rozpoczęcie procesów integracji było początkiem koncepcji WPR. Jej zadaniem było zbliżenie i ujednoczenie warunków rozwoju rolnictwa [Stańko 2009]. W zakresie realizacji tej polityki można wyróżnić kilka okresów:

- 1) 1958-1961 – przygotowawczy,
- 2) 1962-1968 – wdrażanie zasad WPR,
- 3) 1968-1984 – funkcjonowania WPR z działaniami naprawczymi,
- 4) 1985-2002 – reformy WPR (np. Mac Sharry’ego, Agenda 2000),
- 5) Od 2003 roku do chwili obecnej – nowej WPR.

W obecnym kształcie WPR opiera się na trzech głównych elementach. Są nimi:

- system płatności bezpośrednich,
- wspólna organizacja rynków,
- polityka rozwoju obszarów wiejskich.

Elementy te są zawarte w ramach dwóch filarów WPR. Pierwszy z nich odnosi się do zasobów rolniczych i obejmuje system płatności bezpośrednich oraz wspólną organizację rynków. Drugi filar koncentruje się na obszarach wiejskich i dotyczy rozwoju tych terenów.

Sektor skrobi ziemniaczanej jest zarządzany w ramach Wspólnej Polityki Rolnej w ramach organizacji rynku zbóż, od 1992 roku. Plantatorzy ziemniaków skrobiowych otrzymywali wsparcie przyznawane za tonę ziemniaków skrobiowych. Producenci skrobi otrzymywali premię wypłacaną za tonę skrobi ziemniaczanej i przestrzeganie przepisów dotyczących kwot oraz minimalnej ceny ziemniaków skrobiowych. Użytkownikom końcowym skrobi przysługiwały refundacje produkcyjne i refundacje wywozowe.

Reforma WPR z 2003 roku wywołała wiele skutków. Na rynku zbóż i skrobi pomoc dla rolników z wielkością produkcji zbóż została oddzielona od wielkości produkcji. W sektorze ziemniaków skrobiowych 40-procentowe wsparcia dla plantatorów zostały oddzielone od wielkości produkcji; utrzymano kwoty, premie z tytułu skrobi oraz cenę minimalną. Ocena funkcjonowania reformy WPR jasno wyznaczała koniec okresu przejściowego. Od 2012 roku wsparcie dla plantatorów ziemniaków skrobiowych zostało w pełni oddzielone od wielkości produkcji, a pozostałe instrumenty programowe – zniesiono. Od tego roku płatności dla plantatorów są wypłacane jedynie w formie niezwiązanej z produkcją. Mają zatem charakter historyczny, a rokiem referencyjnym do przyznania tej płatności jest sezon 2007/2008. Płatności otrzymują rolnicy, którzy dostarczyli ziemniaki w ramach umów kontraktacyjnych w tym właśnie okresie, będąc zarazem wpisaniem do rejestru podmiotów posiadających prawo do uzyskania tzw. płatności niezwiązanej, prowadzonego przez Agencję Rynku Rolnego (ARR). Kompetencje w tym zakresie od 2012 roku zostały przejęte od ARR przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR). Wnioski o płatność z tego tytułu rolnicy będą musieli kierować zatem do oddziałów ARiMR. Została utrzymana płatność uzupełniająca w zakresie produkcji ziemniaka skrobiowego (płatność niezwiązana do skrobi). Zgodnie z art. 24ac Ustawy o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego płatność niezwiązana do skrobi przysługuje rolnikowi, który spełnia warunki do przyznania jednolitej płatności obszarowej w danym roku i złożył wniosek o przyznanie tej płatności, a także w dniu 14 marca 2012 roku był wpisany do rejestru, o którym mowa w art. 38c Ustawy z dnia 11 marca 2004 roku o Agencji Rynku Rolnego (ARR) i o organizacji niektórych rynków rolnych [Ustawa... 2007]. Płatność niezwiązana do skrobi, zgodnie z art. 24ac ust. 2 ustawy o płatnościach, w ramach systemów wsparcia bezpośredniego, przysługuje również w przypadku, gdy [Ustawa... 2007]:

- 1) małżonek rolnika wnioskującego o tę płatność był w dniu 14 marca 2012 roku wpisany do wspomnianego powyżej rejestru, nawet jeżeli osoby te pozostawały w związku małżeńskim w dniu 14 marca 2012 roku,
- 2) rolnik lub jego małżonek odziedziczył gospodarstwo rolne osoby, która w dniu 14 marca 2012 roku była wpisana do tego rejestru,
- 3) rolnik lub jego małżonek nabył w całości gospodarstwo rolne osoby, która w dniu 14 marca 2012 roku była wpisana do tego rejestru, a zbywca gospodarstwa wyraził pisemną zgodę na przyznanie płatności niezwiązanej do skrobi, nabywcy gospodarstwa rolnego.

Na podstawie danych, pochodzących z rejestru podmiotów posiadających prawo do uzyskania płatności niezwiązanej, przekazanych przez Prezesa ARR, wobec każdego rolnika stwierdzono wielkość ekwiwalentu skrobi, która stanowiła dla nich indywidualną wielkość referencyjną do przyznania wysokości płatności. Stawka płatności niezwiązanej do skrobi została określona w stosownym Rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 23 listopada 2012 roku w sprawie stawki płatności niezwiązanej do skrobi za 2012 rok [Rozporządzenie... 2012] i wynosi ona 463,39 zł/t skrobi [mrrirw.gov.pl, dostęp: 13.12.2013]. Kwota płatności niezwiązanej z produkcją może być pomniejszona ze względu na tzw. zastosowanie zmniejszenia, co wynika z decyzji wykonawczej Komisji Europejskiej z dnia 24 lipca 2012 roku, zatwierdzającej przyznanie krajowych uzupełniających płatnościach bezpośrednich w Polsce za 2012 rok. Przywołany przepis stanowi, że w przypadku, gdy całkowita kwota płatności bezpośrednich, które mają być przyznane rolnikowi na mocy Rozporządzenia Rady... [2009], w tym wszystkich krajowych uzupełniających płatności bezpośrednich przekracza 5 tys. euro, kwota krajowych uzupełniających płatności bezpośrednich, które mają być przyznane temu rolnikowi, zostaje pomniejszona o kwotę równą 10% całkowitej kwoty przekraczającej 5 tys. euro.

W przypadku gdy łączna kwota płatności bezpośredniej, wsparcia specjalnego, płatności uzupełniającej, płatności cukrowej i płatności do pomidorów, która ma być przyznana rolnikowi za dany rok, jest wyższa od kwoty stanowiącej równowartość 300 000 euro przeliczonej na złote według kursu ustalonego zgodnie z art. 3 Rozporządzenia Komisji Europejskiej (WE) Nr 1913/2006, płatność uzupełniająca podlega dodatkowemu zmniejszeniu o kwotę odpowiadającą 4% nadwyżki płatności uzupełniającej ponad kwotę stanowiącą równowartość 300 000 euro [Rozporządzenie Komisji... 2006].

PRZEMYSŁOWY PRZERÓB ZIEMNIAKÓW W POLSCE

Ziemniaki przemysłowe w Polsce są przerabiane przede wszystkim na skrobię (ponad 30% ogólnego przerobu ziemniaków), następnie na susze (około 7%) oraz na spirytus (około 2,5%).

Przemysłowy przerób ziemniaków na skrobię w kampanii 2010/11 wyniósł 460 tys. t i był niższy niż w poprzednim sezonie o 25%. Kolejny rok pokazał, że nie wykorzystano kontyngentu produkcji skrobi, który dla Polski wynosi niespełna 145 tys. t. W sezonie 2009/2010 zaobserwowano również niższy przerób na susze i spirytus. Utrzymała się tendencja wzrostowa przerobu ziemniaków na pozostałe przetwory spożywcze, tj. chipsy i frytki. Przerób ziemniaków na skrobię, według Instytutu Ekonomiki Rolnictwa

Tabela 1. Przemysłowy przerób ziemniaków (w tys. t)
Table 1. Industrial processing of potatoes (in thous. t)

Kierunek przerobu/rok Direction of processing/year	2009/2010	2010/2011	2011/2012*
Na skrobię To starch	610	460	625
Na susze To dried products	105	100	105
Na spirytus To spirit	41	37	50
Inne przetwory spożywcze Other food-stuffs	820	880	920
Przerób ogółem Total processing	1 636	1 477	1 700

Źródło: Rynek ziemniaka... [2011].
Source: Potatoes Market... [2011].

i Gospodarki Żywnościowej, w sezonie 2011/2012 będzie prawdopodobnie wyższy niż w poprzednim sezonie, ale i w tej kampanii nie zostanie wykorzystany kontyngent skrobi ziemniaczanej. Przerób na susze i spirytus również może nieznacznie zwiększyć się w porównaniu z poprzednim sezonem. Utrzyma się wzrostowa tendencja przerobu ziemniaków na pozostałe przetwory spożywcze.

WYNIKI BADAŃ

Badania przeprowadzono w skali makro- i mikroekonomicznej. Przedstawiono znaczenie płatności związanej z uprawą ziemniaków skrobiowych w Polsce. W tym zakresie przeprowadzono wywiad bezpośredni w Agencji Rynku Rolnego i uzyskano dane na temat realizacji płatności związanej za lata 2004-2012. Według danych tej instytucji, liczba decyzji, dla których realizowano opisywaną płatność w poszczególnych kampaniach ziemniaczanych, począwszy od pierwszego roku ich przyznania, systematycznie zmniejszała się (tab. 2). W pierwszym roku, 2004/2005, wydano ich 9719. Liczbę decyzji wydanych przez oddziały terenowe ARR, chociaż nie do końca (w 100%), można utożsamiać z liczbą producentów rolnych, zajmujących się produkcją ziemniaków skrobiowych. Według informacji ARR, dany producent rolny mógł mieć umowy kontraktacyjne z więcej niż jednym zakładem przetwórczym. Dlatego nie można podać dokładnych danych o liczbie producentów tego surowca w Polsce, a jedynie umowne. Badania przeprowadzone w 10 gospodarstwach pozwoliły stwierdzić, że wszyscy rolnicy mieli podpisane umowy z Zakładem Przetwórczym „PEPEES” w Łomży. Zmniejszająca się liczba decyzji może świadczyć o koncentracji produkcji ziemniaków skrobiowych w Polsce na przestrzeni analizowanych lat. Obliczona wielkość ziemniaków w tonach, przypadająca na jedną decyzję, systematycznie i wyraźnie zwiększała się. W pierwszym roku po przystąpieniu do Unii Europejskiej wynosiła ona 65,4 t na jedną decyzję, podczas gdy w roku gospodarczym 2011/2012 była niemal dwukrotnie większa – 122,5 t.

Tabela 2. Realizacja płatności związanej dla plantatorów ziemniaków w Polsce
Table 2. Realisation of bound payment in Poland

Wyszczególnienie Specification	Ilość ziemniaków objętych dopłatami (t) Quantity of potatoes included payments (t)	Liczba decyzji, do których zrealizowano płatności (szt.) Number of decision to which payments were realised (pcs)	Kwota ogółem (zł) Total sum for potatoes producers (PLN)
2004/2005	636 202,412	9 719	35 896 158,34
2005/2006	525 654,893	7 872	25 616 757,18
2006/2007	428 207,640	7 047	18 557 385,24
2007/2008	532 469,465	5 522	26 236 658,16
2008/2009	541 237,306	5 480	25 454 004,21
2009/2010	472 852,859	4 916	28 806 511,35
2010/2011	400 037,377	4 188	21 087 665,45
2011/2012	481 418,884	3 929	29 867 698,92

Źródło: Sprawozdania z działalności Agencji Rynku Rolnego [2005-2013].
Source: Reports of activity of Agricultural Market Agency [2005-2013].

W drugim roku badań, tj. 2005/2006, zanotowano spadek liczby decyzji o około 20%, który w kolejnych kampaniach ziemniaczanych pogłębiał się. Agencja Rynku Rolnego wypłacając tę płatność w każdym z kolejnych lat wyrażała wolumen produkcji ziemniaków skrobiowych, objętych tą dopłatą, w ekwiwalencie skrobi. Jak pokazują dane w tabeli 2, liczba decyzji, do których zrealizowano płatności w ostatnim roku gospodarczym 2011/2012, w porównaniu z pierwszym, zmniejszyła się ponad dwukrotnie. Dane w skali makro pozwoliły na następujące obliczenia. Kwota płatności związanej, przypadająca na tonę ziemniaków, w roku gospodarczym 2004/2005 wynosiła 56,4 zł, natomiast w ostatnim roku, przed zniesieniem tej płatności, miała najwyższy poziom – 62,0 zł na 1 t ziemniaków. Na podstawie tych obliczeń można stwierdzić, że płatność związana z produkcją ziemniaków skrobiowych miała duże znaczenie dla wytwarzania omawianego surowca, szczególnie w ostatnim roku jej stosowania.

Członkostwo w Unii Europejskiej (UE) było korzystne dla producentów ziemniaków skrobiowych, ze względu na większe wpływy pieniężne z tytułu produkcji i sprzedaży ziemniaków skrobiowych [Ginter i in. 2004]. W 2004 roku, kiedy Polska przystąpiła do Unii Europejskiej, obowiązywała cena minimalna, wynosząca około 178 euro za tonę ekwiwalentu skrobi. To gwarantowało opłacalność uprawy ziemniaków skrobiowych. Jednak w kolejnych latach kurs europejskiej waluty zmieniał się, a zakłady płaciły tylko cenę minimalną bez dopłat. Należy zauważyć, że przez ostatnie lata koszty produkcji ziemniaków wzrosły, a ceny minimalne, gwarantowane, nie ulegały zmianie, pozostając na tym samym poziomie. Na dodatek niesprzyjająca pogoda w ostatnich kampaniach ziemniaczanych ograniczała plony ziemniaków i znacząco obniżała zawartość skrobi. Pojawiła się również alternatywa uprawy bardziej opłacalnych roślin, jak np. kukurydza na ziarno. Te czynniki wpłynęły na to, że z opisywanego sektora odchodzili producenci rolni, rezygnując całkowicie z uprawy tej rośliny. Nawet wprowadzone od 2009 roku, przez polskie zakłady, dopłaty do ceny minimalnej, nie pomogły odbudować areálu, pozwalającego na wykorzystanie limitów produkcyjnych. Planowane

kierunki zmian WPR, na lata nowej perspektywy budżetowej Unii Europejskiej, zakładają likwidację kwot produkcji skrobi ziemniaczanej, cen minimalnych oraz premii produkcyjnej dla producentów. Ewentualna likwidacja kwot produkcyjnych rozwiązałaby problem administracyjnego ograniczania wielkości produkcji przez krajowe zakłady. Jednak proponowane regulacje znacznie pogorszyłyby konkurencyjność sektora skrobi ziemniaczanej, wobec skrobi zbożowej. Dlatego rolnicy w Polsce nie są zadowoleni z planowanych reform. Likwidacja dopłat spowoduje, że produkowana skrobia ziemniaczana przestanie być konkurencyjna wobec skrobi zbożowej, głównie kukurydzianej i pszennej. Po drugie, liberalizacja rynku może doprowadzić do tego, że skrobia będzie dostarczana z krajów o niższych kosztach produkcji.

W celu szczegółowej analizy i oceny wpływu zmian w sektorze skrobi ziemniaczanej w 2012 roku uzyskano dane z 10 gospodarstw rolnych, położonych w powiecie siedleckim (4 gospodarstwa) i sokołowskim (6 gospodarstw). Najmniejsze gospodarstwo miało 12,0 ha, a największe 125,0 ha U.R. Średnia powierzchnia gospodarstwa wynosiła ok. 40 ha, podczas gdy średnia powierzchnia uprawy ziemniaków skrobiowych – około 5 ha. Do analizy porównawczej wzięto pod uwagę ostatni rok, w którym przysługiwała rolnikom płatność związana z produkcją ziemniaków skrobiowych, czyli 2011/2012, oraz ostatnią kampanię ziemniaczaną, gdzie wspomniany instrument w ramach regulacji WPR został zniesiony, czyli 2012/2013.

W analizowanych latach obliczono wyniki produkcyjno-ekonomiczne, opisujące charakteryzowaną działalność produkcyjną (tab. 3).

Przeprowadzone badania i uzyskane wyniki jednoznacznie wskazały, że bez płatności związanej z produkcją, uprawa ziemniaków skrobiowych była nieopłacalna. Mierniki efektywności ekonomicznej, ukazane w tabeli 3, przyjęły wartość ujemną. W drugim roku badań zarówno plon, jak i zawartość skrobi były mniejsze, co miało zasadniczy wpływ na kształtowanie się poziomu przychodów z uprawianej rośliny. Ponadto kolejny, negatywny kierunek zmian zaobserwowano również w poziomie ceny opisywanego surowca i uległa ona obniżeniu o około 10%. Kolejnymi ważnym czynnikiem mającym wpływ na opłacalność produkcji ziemniaków skrobiowych był rosnący poziom ponoszonych kosztów ich uprawy. Niemal wszystkie składniki kosztów bezpośrednich uprawy ziemniaków skrobiowych były wyższe. Wyjątek stanowiły koszty sadzeniaków, gdzie ich wysokość była niwelowana dzięki dopłatom do materiału siewnego w ramach pomocy *de minimis* z budżetu krajowego, gdzie stawka dopłaty wynosi 500 zł do hektara uprawianych ziemniaków, jeśli jest to materiał kwalifikowany. Ankietowani producenci rolni od lat zwracają uwagę na jakość materiału siewnego, pozyskując sadzeniaki z centrali nasiennych. W poprzednich latach gospodarczych, 2007/2008 oraz 2008/2009 [Ginter i Niewęglowski 2009], oferowana forma wsparcia produkcji ziemniaków skrobiowych w znacznej mierze warunkowała podejmowanie omawianej działalności rolniczej w polskich gospodarstwach rolnych.

Zmiany WPR w sektorze skrobi ziemniaczanej, jakie nastąpiły w 2012 roku, nie okazały się korzystne dla polskich producentów rolnych.

Zniesienie płatności związanej może przynieść daleko idące zmiany w tym sektorze. Na podstawie przeprowadzonej analizy można przypuszczać nawet, że może nastąpić upadek tej branży rolno-spożywczej. Pomimo wzrostu nakładów i wyższych kosztów poniesionych na produkcję ziemniaków skrobiowych, produkcja ta jest nieopłacalna. Umiejętność kalkulowania działalności rolniczej jest dziś powszechna wśród polskich rolników. Należy się więc spodziewać, że w obecnych warunkach produkcja ziemniaków skrobiowych nie będzie prowadzona w wielu gospodarstwach rolnych.

Tabela 3. Wyniki produkcyjno-ekonomiczne w analizowanych gospodarstwach rolnych, obliczone średnio na 1 ha uprawy

Table 3. Production economic results in the analysed farms, calculated average per 1 ha of crop

Wyszczególnienie Specification	2011/2012	2012/2013
Plon ziemniaków skrobiowych (t/ha) Potatoes starch crops (t/ha)	31,7	28,5
Zawartość skrobi w ziemniakach (%) Starch in potatoes (%)	19,3	18,8
Ilość skrobi (kg/ha) Amount of starch (kg/ha)	6 118,1	5 358,0
Cena ziemniaków (zł/t) Potatoes price (PLN/t)	263,0	238,2
Płatność związana (zł/t) Related payment (PLN/t)	66,18	–
Cena z płatnością związaną (zł/t) Price with payment (PLN/t)	329,18	–
Przychód ze sprzedaży ziemniaków (zł/ha) Revenue from the sale of potatoes (PLN/ha)	10 435,0	6 788,7
Koszt sadzeniaków (zł/ha) Costs of seed (PLN/ha)	1 760,0	1 540,0
Koszty nawożenia mineralnego (zł/ha) Fertilization costs (PLN/ha)	830,0	990,0
Koszty ochrony roślin (zł/ha) Costs of plant protection (PLN/ha)	731,0	784,0
Koszty paliwa i pracy ciągników (zł/ha) Fuel and labour costs tractors (PLN/ha)	1 100,0	1 260,0
Koszty transportu ziemniaków (zł/ha) Transports costs (PLN/ha)	1 150,0	1 200,0
Inne koszty bezpośrednie (zł/ha) Other direct costs (PLN/ha)	890,0	880,0
Koszty bezpośrednie ogółem (zł/ha) Total direct costs (PLN/ha)	6 461,0	6 654,0
Koszty pośrednie (zł/ha) Indirect costs (PLN/ha)	646,1	665,4
Koszty całkowite (zł/ha) Total costs (PLN/ha)	7 107,1	7 319,4
Nadwyżka bezpośrednia (zł/ha) Gross Margin (PLN/ha)	3 974,0	–530,7
Dochód rolniczy (zł/ha) Agricultural income (PLN/ha)	3 327,9	–1196,1

Źródło: obliczenia własne.
Source: own calculations.

WNIOSKI

Zmiany Wspólnej Polityki Rolnej w 2012 roku w sektorze skrobi ziemniaczanej, który to sektor jest zaliczany do tzw. małych sektorów rolnictwa w Unii Europejskiej, były niekorzystne dla opłacalności produkcji ziemniaków skrobiowych. Sytuacja dochodowa producentów ziemniaków skrobiowych zależy od czynników endogenicznych, tkwiących wewnątrz gospodarstwa, do których można zaliczyć poziom nakładów ponoszonych na produkcję, jak i od czynników egzogenicznych, na które nie ma wpływu rolnik. Niewątpliwie, do drugiej grupy czynników należy wsparcie finansowe w ramach mechanizmów WPR. Takim instrumentem była do 2012 roku płatność związana z produkcją ziemniaków skrobiowych. Jak pokazały przeprowadzone badania, szczególnie w skali mikro, otrzymywana przez rolników pomoc unijna była czynnikiem silnie oddziałującym na ich sytuację dochodową. W pierwszym roku badań płatność ta stanowiła o opłacalności produkcji tej uprawy, a jej brak w drugim roku badań spowodował nieopłacalność produkcji omawianego surowca.

LITERATURA

- Biernat Jarka A., 2012. Polityka Rolna UE w nowej perspektywie finansowej. Próba oceny zmian pierwszego filaru WPR w kontekście dotychczasowych rozwiązań. *Rocz. Nauk. SERiA* 14, 2, 11-15.
- Chmurzyńska K., 2012. Doświadczenia wynikające z poprzednio wdrażanych programów dla nowego okresu programowania. *Rocz. Nauk. SERiA* 14, 2, 27-32.
- Ginter A., Kałuża H., Gruzewska A., 2012. Oddziaływanie unijnego wsparcia na sytuację dochodową producentów trzody chlewnej na wybranym przykładzie. *Rocz. Nauk. SERiA* 14, 2, 38-42.
- Ginter A., Niewęglowski M., 2009. Wpływ płatności uzupełniających na opłacalność produkcji ziemniaków skrobiowych. *J. Agribus. Rural Dev.* 2(12), 45-53.
- Ginter A., Soczewka I., Niewęglowski M., 2004. Implikacje przystąpienia do UE dla polskich producentów ziemniaków skrobiowych. Szanse i zagrożenia rozwoju polskich obszarów wiejskich w rozszerzonej UE. *Wyd. AR w Szczecinie, Szczecin.*
- Łastawski K., 2008. *Historia integracji europejskiej.* Wyd. A. Marszałek, Toruń.
- Rozporządzenie Komisji Europejskiej (WE) nr 1913/2006 z dnia 20 grudnia 2006 r. ustanawiające szczegółowe zasady stosowania agromonetarnego systemu dla euro w rolnictwie i zmieniające niektóre rozporządzenia. 2006. *Dz.U. UE* z dnia 21.12.2006 (L 365/52).
- Rozporządzenie Rady (WE) Nr 73/2009 z dnia 19 stycznia 2009 r. ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego dla rolników w ramach WPR i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników. 2009. *Dz.U. UE* z dnia 31.01.2009 (L 30/16).
- Rynek ziemniaka: stan i perspektywy, nr 38. 2011. IERiGŻ-PIB, Warszawa.
- Sprawozdania z działalności Agencji Rynku Rolnego w latach 2004-2012. 2005-2013. Agencja Rynku Rolnego, Warszawa.
- Stańko S., 2009. *Wspólna Polityka Rolna, jej reformy i perspektywy rozwoju podstawowych rynków rolnych w Polsce.* WPR Unii Europejskiej – uwarunkowania, mechanizmy, efekty. *Wyd. SGGW, Warszawa.*
- Traktat ustanawiający Europejską Wspólnotę Gospodarczą. 1957. Cz. 2. Tytuł 2. Rolnictwo. Rzym, 25 marca 1957.
- Ustawa z dnia 11 marca 2004 roku o Agencji Rynku Rolnego (ARR) i o organizacji niektórych rynków rolnych. 2007. *Dz. U.* Nr 231, poz. 1702, ze zm.

Ustawa z dnia 26 stycznia 2007 r. o płatnościach w ramach systemów wsparcia bezpośredniego. 2007. Dz.U. Nr 35, poz. 217.
www.mrirw.gov.pl [dostęp: 13.12.2012].

IMPACT OF COMMON AGRICULTURAL POLICY REFORM ON THE INCOME SITUATION OF STARCH POTATO PRODUCERS IN POLAND

Summary. Mechanisms of the Common Agricultural Policy have an impact on the income situation of the population running farms. This policy is subject to constant change, which directly affect the agricultural sector, including the profitable situations potato starch manufactures. This paper presents the results of 10 farms where starch potatoes produced. Results concerned two years, potato campaign 2011/2012 and 2012/2013. In the first year of the study payment was related to production while in the second year of the study there was no payment, which resulted in the collapse of the profitability of starch potato production. In 2012 there were adverse effects, which had a significant impact on the decline in the profitability of starch potato production.

Key words: Common Agricultural Policy, production of starch potatoes, income situation, profitability, Poland

Zaakceptowano do druku – Accepted for print: 18.03.2013

Do cytowania – For citation: Ginter A., Kałuża H., Soczewka I., 2013. Wpływ reform Wspólnej Polityki Rolnej na sytuację dochodową producentów ziemniaków skrobiowych. J. Agribus. Rural Dev. 2(28), 53-62.